

TRỒNG THỬ NGHIỆM GIỐNG CAM CHANH VŨ QUANG TRÊN VÙNG GÒ ĐỒI HUYỆN LỆ THỦY, TỈNH QUẢNG BÌNH

NGUYỄN VĂN VƯƠNG

Phòng Nông nghiệp và PTNT huyện Lệ Thủy

1. Đặt vấn đề

Vùng gò đồi huyện Lệ Thủy có diện tích đất tự nhiên lớn, đất gò đồi chủ yếu được người dân trồng các loại cây keo, trầm cho thu nhập thấp, lại phụ thuộc rất lớn vào thiên tai, nhất là khi gặp bão sẽ thiệt hại rất lớn. Trong giai đoạn hiện nay, vùng này vẫn lấy nông nghiệp làm nền tảng cho sự phát triển kinh tế bền vững, trên cơ sở tôn trọng tự nhiên, bảo vệ môi trường sinh thái. Vì vậy, cần phải xây dựng mô hình sản xuất nông nghiệp bền vững, cho thu nhập cao và bảo vệ môi trường.

Trong các giống cây trồng, cây ăn quả được đánh giá có khả năng thích ứng cao với điều kiện thổ nhưỡng vùng gò đồi, ít bị rủi ro do thiên tai. Cam chanh Vũ Quang là giống cam được ứng dụng kỹ thuật gieo trồng tiên tiến trong những vườn ươm đạt tiêu chuẩn theo mô hình của Hội Nông dân tỉnh Hà Tĩnh, Ban Điều phối Dự án SRDP và UBND huyện Vũ Quang phối hợp nghiên cứu và đề ra. Giống cam này hiện được trồng nhiều ở tỉnh Hà Tĩnh, tập trung nhiều nhất ở huyện Vũ Quang với diện tích trên 3.000ha và đã được Cục Sở hữu trí tuệ cấp văn bằng bảo hộ nhãn hiệu. Cam chanh Vũ Quang với nhiều ưu điểm nổi trội có khả năng thích nghi rộng, sinh trưởng, phát triển tốt, năng suất, chất lượng cao; có phẩm chất quả thơm ngon, vị ngọt đậm, quả chín có màu xanh vàng, bề mặt vỏ tròn nhẵn, quả hình cầu, thịt quả màu trắng vàng, nhiều nước, khối lượng quả trung bình 200-250 gram/quả, có 18-22 hạt/quả, thu hoạch vào trung tuần tháng 11 đến tháng 2 năm sau, đây là sản phẩm được thị trường ưa chuộng hiện nay.

Xuất phát từ yêu cầu thực tế trên, Phòng Nông nghiệp và PTNT huyện Lệ Thủy tổ chức

thực hiện nhiệm vụ KH&CN liên kết: “Trồng thử nghiệm giống cam chanh Vũ Quang trên vùng gò đồi huyện Lệ Thủy” với mục tiêu là nghiên cứu khả năng sinh trưởng, phát triển, khả năng chống chịu và hiệu quả kinh tế của giống cam chanh Vũ Quang trên địa bàn huyện Lệ Thủy, tỉnh Quảng Bình để có cơ sở khoa học khuyến cáo người nông dân chuyển đổi cơ cấu cây trồng, nhằm nâng cao giá trị nông sản trên một đơn vị diện tích.

2. Kết quả nghiên cứu

Nhiệm vụ được thực hiện với diện tích 01ha, số lượng cây giống 450 cây, tại Trang trại anh Trần Văn Hiến ở thôn Thạch Bàn, xã Phú Thủy, huyện Lệ Thủy, tỉnh Quảng Bình. Qua gần hai năm nghiên cứu đã tiến hành theo dõi đánh giá các chỉ tiêu sinh trưởng phát triển, sâu bệnh và năng suất, đặc biệt là đánh giá chỉ tiêu chất lượng (chất lượng cảm quan và chất lượng hóa học) để so sánh với giống cam mật Quảng Bình.

Kết quả đánh giá về khả năng sinh trưởng chiều cao cây, đường kính gốc, tán cây

Qua nghiên cứu cho thấy, trong 3 tháng đầu sau khi trồng (từ tháng 6/2018 - 9/2018), chiều cao, đường kính gốc, tán cây của giống cam chanh Vũ Quang tăng rất chậm, đặc biệt trong 2 tháng đầu cây chưa có sự thay đổi nhiều về kích thước. Từ 20/10/2018 đến 20/5/2019 tốc độ tăng trưởng gốc, chiều cao và đường kính tán của cam chanh Vũ Quang tăng lên rõ rệt, trong đó tại kỳ điều tra ngày 20/4/2019, giống cam chanh Vũ Quang có chiều cao 100cm (tăng so với kỳ điều tra ngày 20/6/2018 là 60cm), đường kính tán là 72cm (tăng so với kỳ điều tra ngày 20/6/2018 là 47cm; đường kính gốc là 3,37cm tăng so với ngày 20/6/2018 là

Bảng 1: Các chỉ tiêu theo dõi về sinh trưởng của lộc trên cam chanh Vũ Quang năm thứ 2

Đợt lộc	Thời gian bật lộc	Thời gian kết thúc	Số lượng cành lộc (cành)	BQ ĐK cành lộc (cm)	CD cành lộc TB (cm)	Số lá/1 cành lộc BQ (lá)
Lộc xuân	10/2 - 3/3/2019	20/3 - 25/3/2019	431	0,32	35,99	17,07
Lộc hè	25/5 - 05/6/2019	20/6 - 29/6/2019	532	0,31	27,12	11,09
Lộc thu	26/7 - 10/8/2019	20/8 - 28/8/2019	727	0,39	34,29	16,16
Lộc xuân	20/2 - 10/3/2020		855	0,35	27,5	22,1

2,3cm. Tuy nhiên, đến tháng 5 năm 2019 do thời tiết nắng nóng gay gắt (đây là năm hạn lịch sử trên địa bàn huyện, gần 6 tháng không có mưa, thời tiết ban ngày thường từ 28-37°C, có ngày trên 39°C). Sang đến tháng 9 năm 2019, khi thời tiết có mưa cây cam bắt đầu sinh trưởng và phát triển trở lại. Thường cuối đông và cả mùa xuân, cam phát triển mạnh.

Về hình thái tán cây cam chanh Vũ Quang: phần lớn cam chanh Vũ Quang có hình thái tán khá tròn, cây phát triển tán theo mùa, do ảnh hưởng của gió nên thường mùa đông tán phát triển mạnh hướng tây nam, mùa hè tán phát triển theo hướng đông bắc. Do ảnh hưởng của đợt hạn hán kéo dài năm 2019 nên việc cắt tỉa cành tạo tán đang hạn chế để cho cây có đủ khả năng sinh trưởng, phát triển tốt. Từ tháng 3 năm 2020 sẽ tiến hành cắt tỉa, tạo tán cho cây và chuẩn bị chăm sóc cho cây ra hoa, đậu quả.

So sánh với giống cam mật bản địa thì hai năm đầu, cam chanh Vũ Quang sinh trưởng phát triển khá tốt nhưng không được đồng đều. Nguyên nhân có thể là do đợt nắng hạn quá gay gắt của năm 2019 làm ảnh hưởng đến sự sinh trưởng và phát triển của cây cam và khả năng chăm bón chưa đạt nhu cầu cần thiết của cây cam.

Các chỉ tiêu theo dõi về sinh trưởng lộc cam chanh Vũ Quang

Từ số liệu quan sát được trên giống cam chanh Vũ Quang cũng cho thấy, số lượng cành lộc phát sinh trong năm tương đối nhiều, năm

Lộc xuân phát triển trên cây cam chanh Vũ Quang

thứ hai lộc xuất hiện nhiều hơn năm thứ nhất. Đặc biệt là số lượng cành lộc xuân (431 cành năm thứ nhất và 855 cành năm thứ hai), lộc hè (532 cành) và lộc thu (727 cành). Theo dõi năm thứ nhất và thứ hai thì số lượng cành lộc, đường kính thân lộc, chiều dài cành lộc, ngoài ra kích thước và số lá của cành lộc có xu hướng tăng dần theo thứ tự các đợt lộc trong năm. Cụ thể: ĐK cành lộc xuân năm thứ nhất là 0,32, năm thứ hai là 0,35; ĐK cành lộc hè là 0,31; ĐK cành lộc thu là 0,39 lớn hơn nhiều các đợt lộc trong năm. Tương tự, chiều dài cành lộc và số lượng lá trên mỗi cành lộc cũng tăng dần qua hàng năm nhưng lộc xuân vẫn chiếm ưu thế hơn các đợt khác trong năm. Như vậy, từ những số liệu thu được trên ta có thể kỳ vọng năng suất, chất lượng

Bảng 2: Thành phần sâu bệnh hại chính trên cây cam chanh Vũ Quang

TT	Tên sâu bệnh hại	Tên khoa học	Bộ phận hại	Mức độ
1	Sâu vẽ bùa	<i>Phyllocnistis citrella</i>	Lá, chồi non	+++
2	Sâu xanh	<i>Papilio demolus</i> L	Lá, chồi non	++
3	Rầy chổng cánh	<i>Diaphorina citri</i>	Lá, chồi non	+
4	Nhện đỏ cam	<i>Panonychus citri</i> Mc gregor	Lá, thân	+
5	Rệp sáp	<i>Planococcus citri</i> Risso	Lá, thân, cành	+
6	Nhện rám vàng	<i>Phyllocoptruta obivora</i>	Lá, quả	+
7	Bệnh đốm mắt cua	<i>Cercospora coffeicola</i>	Lá, cành	+++
8	Bệnh gỉ sắt	<i>Uromyces appendiculatus</i>	Lá, thân, cành	+++

của vụ quả năm sẽ đạt kỳ vọng mong muốn.

Mức độ gây hại của một số loài sâu, bệnh hại chính trên cây cam chanh Vũ Quang

Sâu bệnh hại cam rất đa dạng về thành phần loài. Các đối tượng gây hại biến động mật độ hàng năm và tập trung phá hoại vào các đợt lộc. Qua theo dõi thời điểm phát sinh gây hại của các đối tượng sâu, bệnh hại trong năm nhận thấy, các đối tượng tập trung gây hại vào các thời điểm khác nhau trong năm; trên đợt lộc xuân, các đối tượng gây hại chủ yếu là sâu vẽ bùa, bệnh đốm mắt cua; trên các đợt lộc hè và thu, ngoài các đối tượng như trên đợt lộc xuân, các đối tượng sâu, bệnh hại khác tiếp tục xuất hiện đó là nhện đỏ, bệnh loét.

Từ diễn biến phát sinh sâu bệnh mà sử dụng thuốc một cách hợp lý, mang lại hiệu quả cao. Theo đó, trường hợp chỉ xuất hiện một đối tượng thì sử dụng loại thuốc đặc hiệu có tính chất chọn lọc cao, an toàn với thiên địch; trường hợp cùng một lúc xuất hiện nhiều đối tượng phát sinh gây hại cần phải can thiệp bằng thuốc hóa học; chọn thuốc có phổ tác động rộng hoặc hỗn hợp nhiều loại thuốc để giảm số lần phun trên một đơn vị diện tích, tiết kiệm chi phí.

3. Kết luận

Qua gần hai năm nghiên cứu trồng thử nghiệm giống cam chanh Vũ Quang tại Trang trại ông Trần Văn Hiến ở thôn Thạch Bàn, xã Phú Thủy, huyện Lệ Thủy có thể khẳng định:

Về khả năng sinh trưởng và phát triển: giống cam chanh Vũ Quang tương đối thích

nhì với vùng đất gò đồi huyện Lệ Thủy. Thể hiện cây có khả năng sinh trưởng và phát triển tốt, khả năng chống chịu với điều kiện ngoại cảnh tương đối ổn định. Thích hợp để nhân rộng mô hình trên địa bàn.

Về các loại sâu, bệnh hại: hai năm thử nghiệm, tình hình sâu, bệnh hại phát sinh gây hại trên cây cam khá thường xuyên, tuy nhiên mức độ không quá cao nên vẫn kiểm soát được.

Về năng suất, chất lượng: đến nay, cây cam chanh Vũ Quang mới năm thứ hai do đó chưa thể cho ra quả để đánh giá năng suất, chất lượng được. Tuy nhiên, qua theo dõi các chỉ tiêu sinh trưởng và phát triển của cây cam thì khả năng vườn cam đạt kết quả như sự kỳ vọng.

Về hiệu quả kinh tế - xã hội: cây cam năm thứ hai chưa cho ra quả nên chưa đánh giá được hiệu quả kinh tế - xã hội.

Để đảm bảo cây cam chanh Vũ Quang phát triển tốt và mang lại hiệu quả kinh tế trên vùng gò đồi, trước mắt cần khuyến cáo người nông dân trồng cam chanh Vũ Quang nên kết hợp với mô hình chăn nuôi, trồng xen một số cây trồng có giá trị kinh tế cao và kết hợp cải tạo đất, lựa chọn các hộ trồng cam phải có khả năng tài chính tốt, có sức khỏe, có kinh nghiệm trong trồng trọt, có sự đam mê với cây ăn quả, cây có múi. Bên cạnh đó, các cơ quan có thẩm quyền xem xét mở rộng thời gian nghiên cứu thử nghiệm các loại cây ăn quả, cây có múi, vì mô hình chỉ theo dõi hai năm thì chưa đánh giá được năng suất, chất lượng sản phẩm và hiệu quả kinh tế - xã hội ■